

Nederlandse en Vlaamse boekverfilmingen

sofie.royaerd@gmail.com

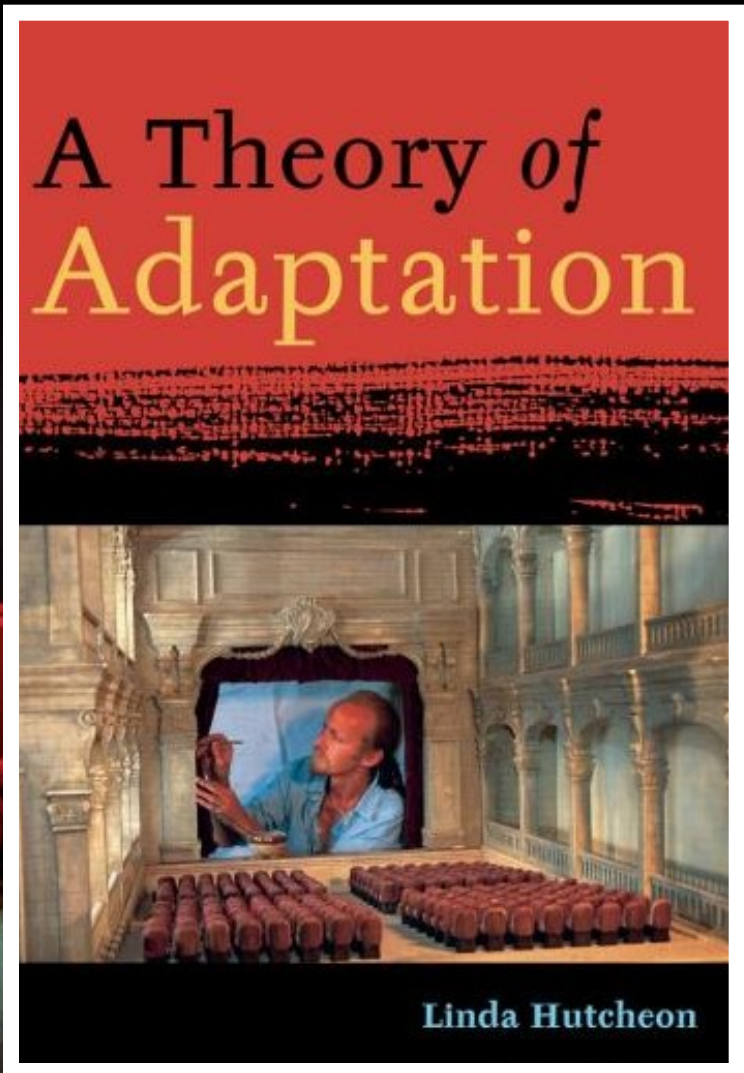
Inleiding: **adaptaties**

1. Welke? (*forms*)
2. Wat? (*forms*)
3. Wie? (*adapters*)
4. Waarom? (*adapters*)
5. Hoe? (*audiences*)
6. Waar & wanneer? (*context*)

Adaptaties: **theoretisch kader**

Linda Hutcheon
2006

Adaptaties: **theoretisch kader**

Linda Hutcheon:

- Intertekstualiteit
- Dehiërarchisering (< gender studies, postcolonial studies,...)

Adaptaties: **theoretisch kader**

Cultural Studies

- Dehiërarchisering (< gender studies, postcolonial studies,...)
- => Engagement
- => “Cultuur”: onderscheid hoog (vs) laag wordt geproblematiseerd
- Interdisciplinair

Adaptaties: **theoretisch kader**

Uitgangspunt Hutcheon:

“[...] an adaptation is a derivation that is not derivative – a work that is second without being secondary.” (Hutcheon 2006:9)

(vs) de cultus van “het origineel”

Adaptaties: **theoretisch kader**

Uitgangspunt Hutcheon:

Whether it be in the form of a videogame or a musical, an adaptation is likely to be greeted as minor and subsidiary and certainly never as good as the “original.” This critical abuse is one of the provocations of this study; the other is the sheer number and kinds of adaptations both across genres and media and also within the same ones.

Adaptaties

welke?

Adaptaties: welke?

“If you think adaptation can be understood by using novels and films alone, you’re wrong.” (Hutcheon 2006: xi)

Voorbeelden?

Adaptaties: welke?

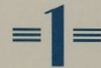
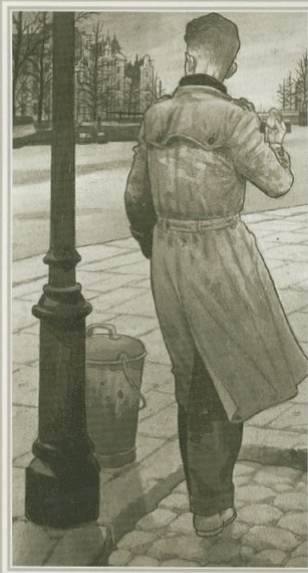

Adaptaties: welke?

GERARD REVE = DICK MATENA

DE AVONDEN

EEN BEELDYERHAAL

HET RAS MOET DENNIE. ICH BIJ DE VERGEGANGEN VAN DE TWIS EN TWISTENDE ONKLEINER 1968 IN ONZE LIP OF DE EERSTE WEDERINGS VAN HET
HET RAS MOET DENNIE. ICH BIJ DE VERGEGANGEN VAN DE TWIS EN TWISTENDE ONKLEINER 1968 IN ONZE LIP OF DE EERSTE WEDERINGS VAN HET

HET RAS MOET DENNIE. ICH BIJ DE VERGEGANGEN VAN DE TWIS EN TWISTENDE ONKLEINER 1968 IN ONZE LIP OF DE EERSTE WEDERINGS VAN HET

HET RAS MOET DENNIE. ICH BIJ DE VERGEGANGEN VAN DE TWIS EN TWISTENDE ONKLEINER 1968 IN ONZE LIP OF DE EERSTE WEDERINGS VAN HET

HET RAS MOET DENNIE. ICH BIJ DE VERGEGANGEN VAN DE TWIS EN TWISTENDE ONKLEINER 1968 IN ONZE LIP OF DE EERSTE WEDERINGS VAN HET

HET RAS MOET DENNIE. ICH BIJ DE VERGEGANGEN VAN DE TWIS EN TWISTENDE ONKLEINER 1968 IN ONZE LIP OF DE EERSTE WEDERINGS VAN HET

HET RAS MOET DENNIE. ICH BIJ DE VERGEGANGEN VAN DE TWIS EN TWISTENDE ONKLEINER 1968 IN ONZE LIP OF DE EERSTE WEDERINGS VAN HET

HET RAS MOET DENNIE. ICH BIJ DE VERGEGANGEN VAN DE TWIS EN TWISTENDE ONKLEINER 1968 IN ONZE LIP OF DE EERSTE WEDERINGS VAN HET

HET RAS MOET DENNIE. ICH BIJ DE VERGEGANGEN VAN DE TWIS EN TWISTENDE ONKLEINER 1968 IN ONZE LIP OF DE EERSTE WEDERINGS VAN HET

HET RAS MOET DENNIE. ICH BIJ DE VERGEGANGEN VAN DE TWIS EN TWISTENDE ONKLEINER 1968 IN ONZE LIP OF DE EERSTE WEDERINGS VAN HET

HET RAS MOET DENNIE. ICH BIJ DE VERGEGANGEN VAN DE TWIS EN TWISTENDE ONKLEINER 1968 IN ONZE LIP OF DE EERSTE WEDERINGS VAN HET

Adaptaties: welke?

STUDIO 100 presenteert L.J.M. FORTIS

ACADEMY AWARD® NOMINEE
BEST FOREIGN LANGUAGE FILM

DAENS

NA DE FILM NU DE MUSICAL

Zijn strijd bracht hen samen

Antwerpen X (tegenover station Berchem)

VANAF 4 OKTOBER 2008 070/344 555 - www.daens.be

FOX LOBBY

Adaptaties: welke?

Adaptaties: welke?

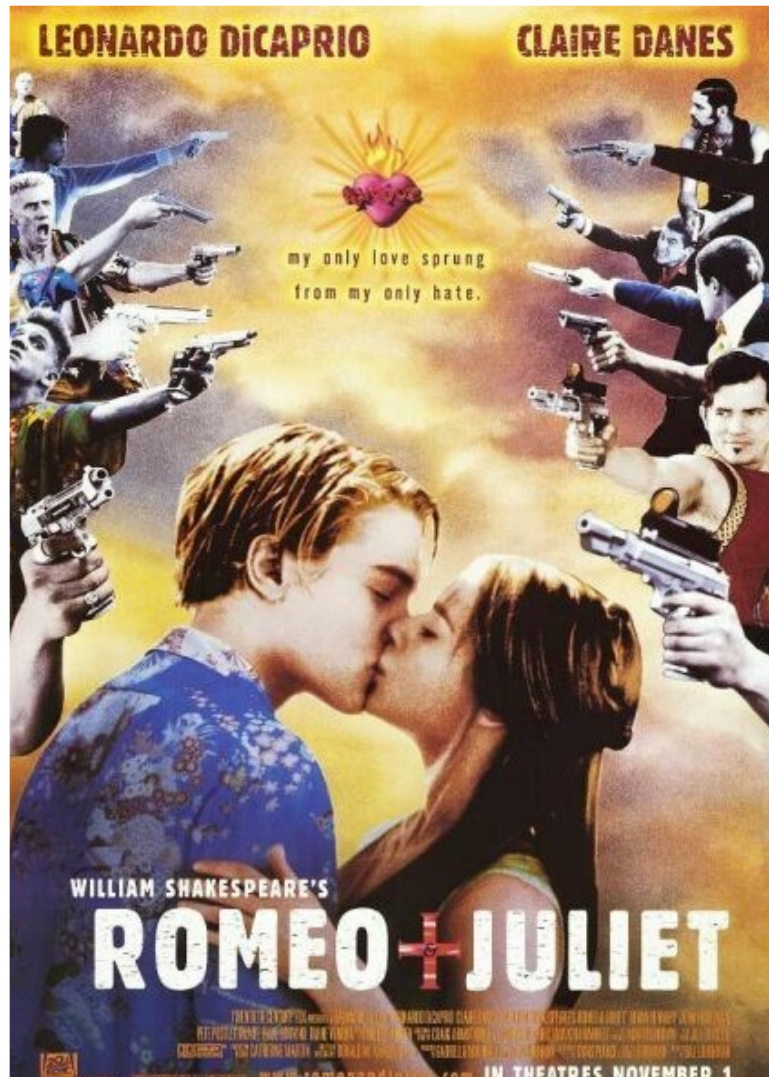
Adaptaties: welke?

Adaptaties: **welke?**

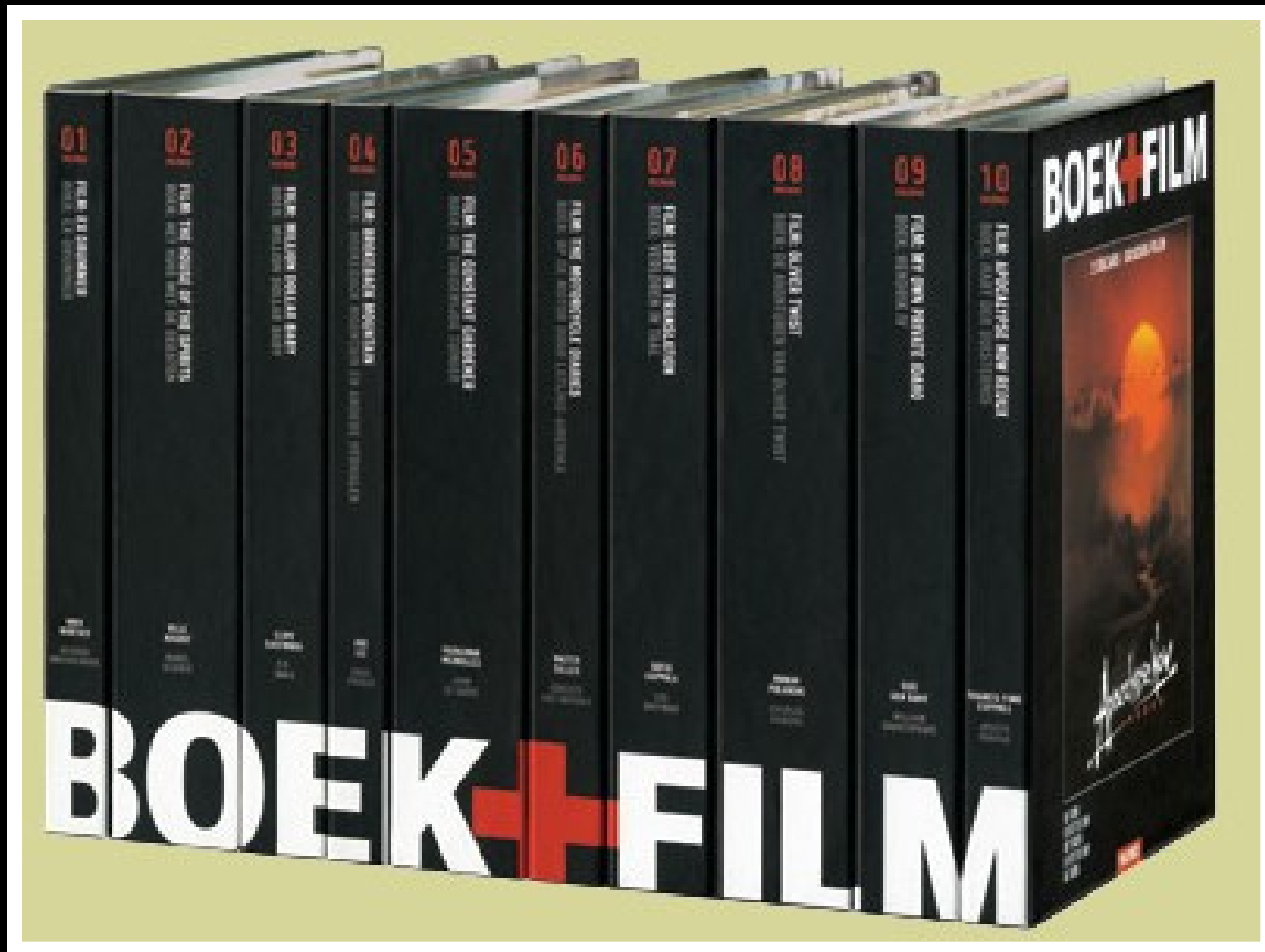
Adaptaties: welke?

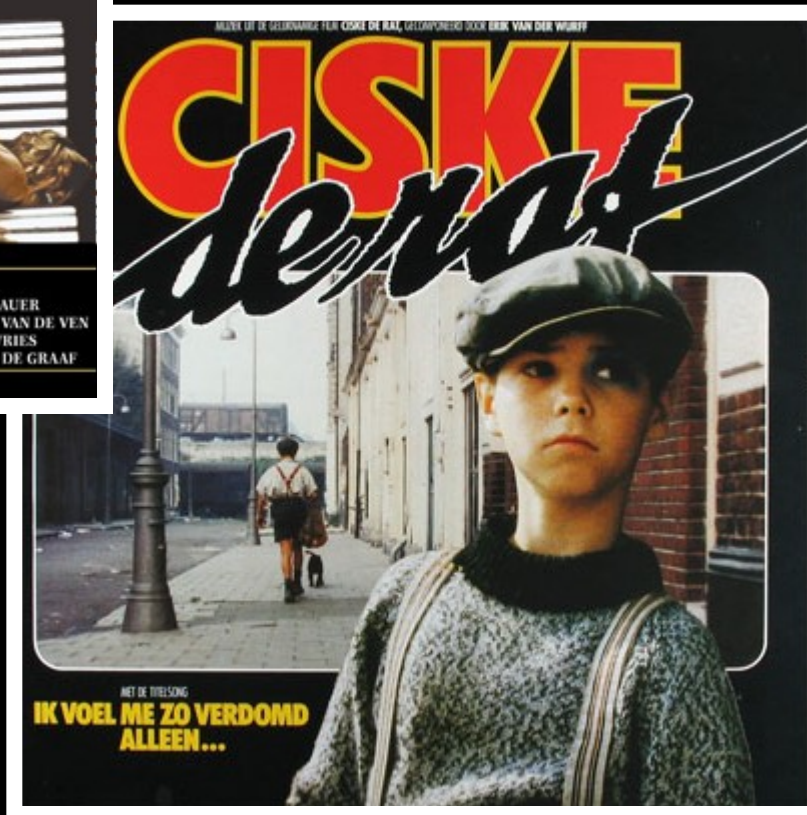
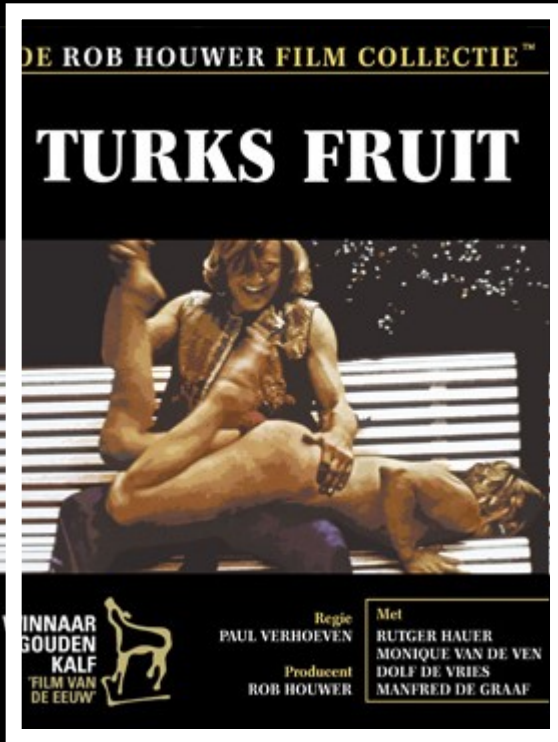
Adaptaties: welke?

Adaptaties: welke?

Adaptaties: welke?

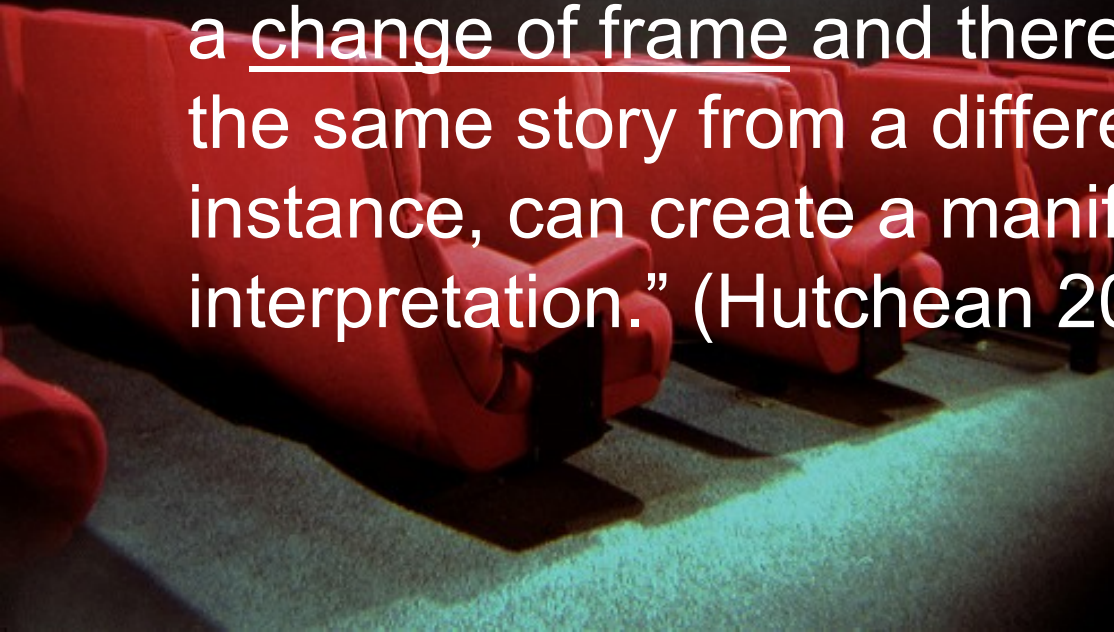
Adaptaties

wat?

Adaptaties: **wat?**

“First, seen as a *formal entity or product*, an adaptation is an *announced and extensive* transposition of a particular work or works. This “transcoding” can involve a shift in medium (a poem to a film) or genre (an epic to a novel), or a change of frame and therefore context: telling the same story from a different point of view for instance, can create a manifestly different interpretation.” (Hutcheon 2006: 7-8)

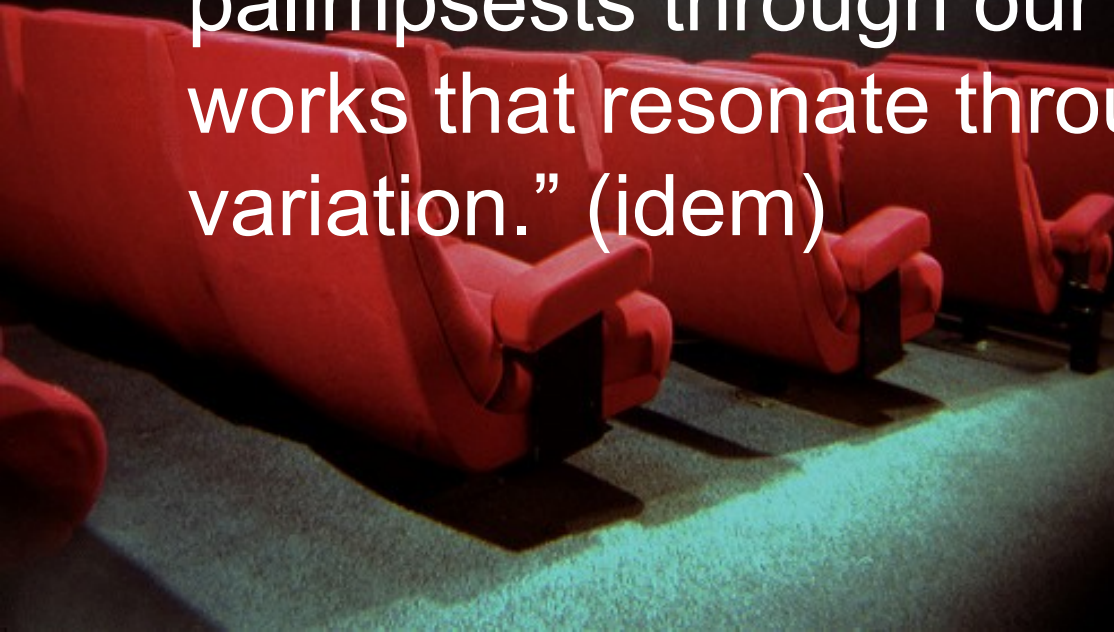
Adaptaties: **wat?**

“Second, as a *process of creation*, the act of adaptation always involves both (re-)interpretation and then (re-)creation; this has been called both *appropriation* and *salvaging*, depending on your perspective.” (Hutcheon 2006: 8)

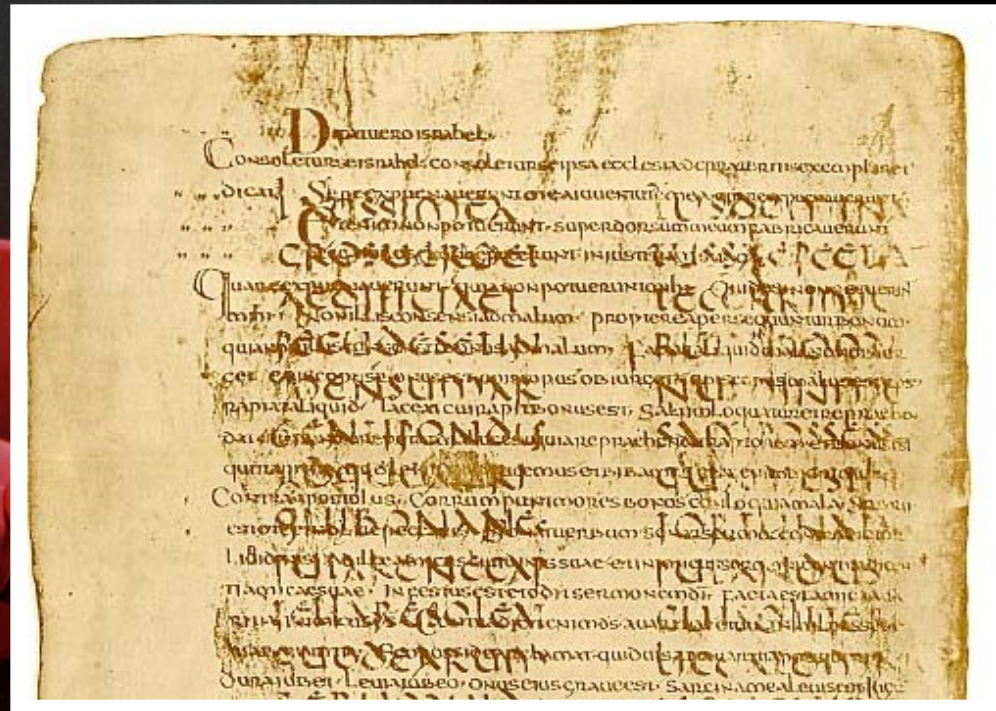
Adaptaties: **wat?**

Third, seen from the perspective of its *process of reception*, adaptation is a form of intertextuality: we experience adaptations (*as adaptations*) as palimpsests through our memory of other works that resonate through repetition with variation.” (idem)

Adaptaties: **wat?**

“[...] we experience adaptations (as adaptations) as palimpsests [...]”

Adaptaties: **wat?**

In short, adaptation can be described as the following:

- An acknowledged transposition of a recognizable other work or works
- A creative *and* an interpretive act of appropriation/salvaging
- An extended intertextual engagement with the adapted work

Adaptaties: **wat?**

“Just as there is no such thing as a literal translation, there can be no literal adaptation.” (Hutcheon 2006:16)

(vs) “fidelity criticism”

Michael Gambon (Dumbledore) heeft Harry Potter nooit gelezen

Sir Michael Gambon, de acteur die in de Harry Potter-films Albus Dumbledore speelt, geeft toe dat hij nog nooit een boek over de jonge tovenaars heeft gelezen. Hij negeert de bestsellers van auteur JK Rowling bewust, zodat hij niet teleurgesteld zou zijn over wat de filmmakers moeten schrappen, meldt de Telegraph.

"Als acteur moet je het enkel doen met het script dat je krijgt", zegt Gambon. "Wie het boek leest, kan zich laten misleiden door wat in de film geschrapt wordt." Die mening volgt hij blijkbaar voor al zijn rollen die gebaseerd zijn op een literaire figuur. Binnenkort is hij te zien in een vierdelige BBC-reeks van 'Emma', een novelle van Jane Austen. "Ik kende Jane Austen niet en ik heb dus ook geen van haar boeken gelezen." (gb)

Adaptaties: **wat?**

Sommige elementen “overzetbaar”:

- Thema’s en motieven
- Personages
- De fabula
- ...

(Hutcheon 2006: 10-12)

Adaptaties: **wat?**

Maar ook mediums specifieke zaken:

- Telling
- Showing
- Interacting

(Hutcheon 2006:12, 23)

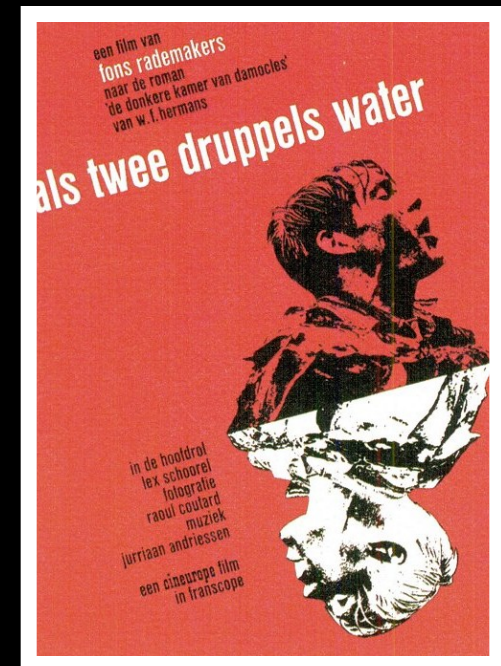
Adaptaties: **wat?**

- Vergelijkend onderzoek boek – film
(fabula, personages, thema's en motieven)
- Waarom bepaalde veranderingen?
 - Mediumspecifieke zaken
 - Veranderde context
 - Persoonlijke motieven
 - Financiële overwegingen
 - ...

Adaptaties: **wat?**

Voorbeeld: Bijvoorbeeld: Fons Rademakers,
Als twee druppels water (1963)

- > W.F. Hermans, *De donkere kamer van Damokles* (1958)

Adaptaties: **wat?**

een film van
fons rademakers
naar de roman
'de donkere kamer van damocles'
van w. f. hermans

als twee druppels water

in de hoofdrol
lex schoorel
fotografie
raoul coutard
muziek
jurriaan andriessen

een cineurope film
in franscope

Adaptaties

wie?

Adaptaties: **wie?**

- Meestal meerdere personen!
- Voorbeelden?

Adaptaties: **wie?**

Boek > film

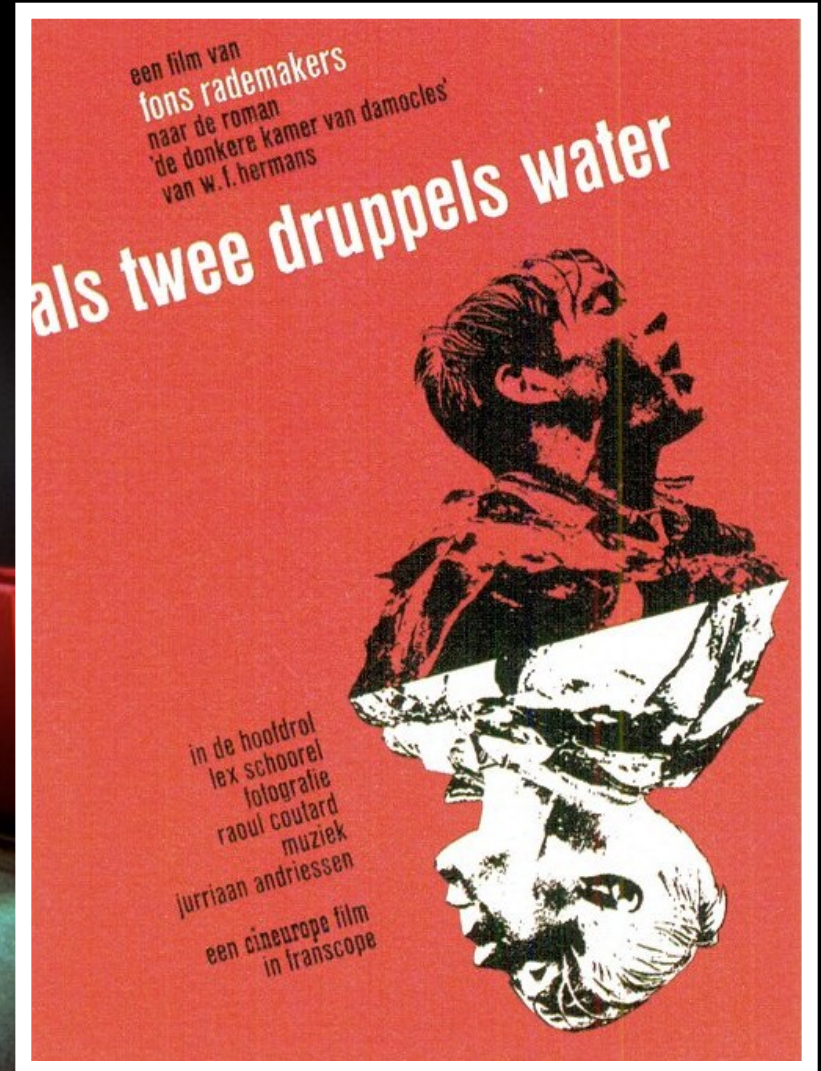
- Scenarioschrijver
- Regisseur
- Componist
- Verantwoordelijke voor montage
- Acteurs
- ...

Adaptaties: **wie?**

- Wie was betrokken bij het proces?
- Welke personen hadden de meeste inspraak?
 - Persoonlijke motieven? (=> waarom?)
 - Bekendheid/prestige? (=> cf. hoe?)
 - Etc.

Adaptaties: **wie?**

Adaptaties: **wie?**

Adaptaties

waarom?

Adaptaties: waarom?

Hutcheon 2006: 86-94

- “The economic lures”
- “The legal constraints”
- “Cultural capital”
- “Personal and political motives”

Adaptaties: waarom?

Hutcheon 2006: 105-112

“Intentionality in adaptations”

- Intentionaliteit problematisch (cf. bijv. *The Death of the Author* (Barthes))
- Hutcheon: “We need to know why” (id: 107) hoewel er geen “original genius” (id: 111) is

Adaptaties: **waarom?**

- Waarom werd dit boek verfilmd?
 - Financiële redenen
 - Prestige
 - Persoonlijke redenen (~wie?)
 - ...

Adaptaties

hoe?

Adaptaties: hoe?

“[...] the appeal of adaptations for audiences lies in their mixture of repetition and difference, of familiarity and novelty.”
(Hutcheon 2006: 114)

Adaptaties: hoe?

“Knowing and Unknowing audiences”
(Hutcheon 2006: 120)

Verwachtingshorizon !

Adaptaties: hoe?

Adaptaties: hoe?

- Onderzoek receptie literaire kritiek / filmkritiek (kranten, essays, literatuur- en filmgeschiedenissen,...)
 - Verkoopscijfers (boeken, dvd's,...)
 - Bezoekcijfers
 - ...
- ⇒ Welke patronen tekenen zich af?
- ⇒ Verklaring? (institutioneel, contextueel, etc.)

Adaptaties

waar?

wanneer?

Adaptaties: **waar & wanneer?**

“Not only what is (re)accentuated but more importantly how a story can be (re)interpreted can alter radically.”
(Hutcheon 2006: 142)

- Culture/nation
- Time
- Media/reception (zie ook “hoe?”)

Adaptaties: **waar & wanneer?**

- *Oeroeg* (1948): boek Hella S. Haasse
- *Oeroeg* (1993): film Hans Hylkema

Adaptaties: **waar & wanneer?**

- *Oeroeg* (1948): boek Hella Haasse
- “Indië bestaat niet meer. Indonesië had zich in 1945, na de Japanse bezetting (1942-1945), uitgeroepen tot autonome republiek, maar Nederland gaf niet dan na vier jaar Onafhankelijkheidsoorlog (1949) en onder grote buitenlandse druk haar zo profijtelijke kolonie prijs.” (Pattynama 2003: 207)

Adaptaties: **waar & wanneer?**

- “Het scenario van de film Oeroeg gaat verder waar het boek eindigt. [...] Het heden, dat is 1947, is aan het boek toegevoegd en toont de strijd tussen Nederlandse militairen en Indonesische vrijheidsstrijders.”

(<http://www.pvhfilm.nl/filmmakers/hylkema/>)

Adaptaties: **waar & wanneer?**

- Onderzoek contextuele factoren: waar en wanneer kwam de film tot stand, waar en wanneer het boek, etc. etc.
- Receptieonderzoek (zie “hoe?”)
- Verwachtingshorizon (wat is er in de pers verschenen vóór de film te zien was, prestige van het boek, etc.)

Adaptaties: **waar & wanneer?**

<http://www.youtube.com/watch?v=s0Lz37IZkY4&feature=related>

Slot

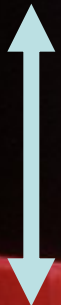
Adaptaties

Adaptaties: **slot**

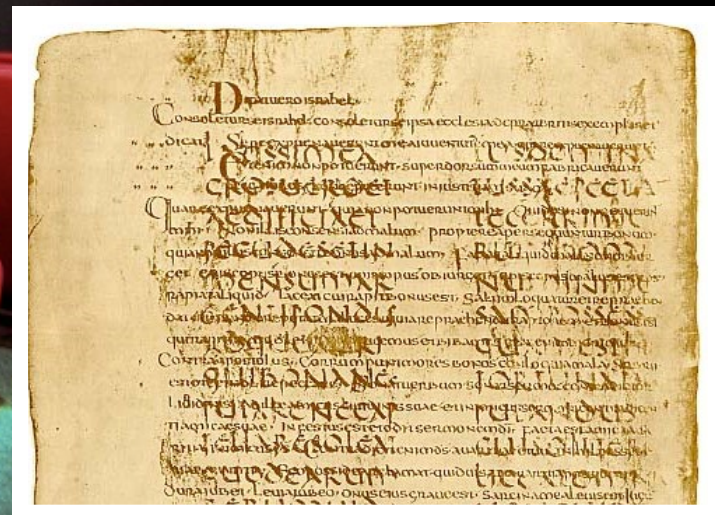
Verschillende opvattingen:

- Een adaptatie is minderwaardig want parasitair
 - ~ de cultus van Het Origineel
 - ~ “fidelity criticism” (Hutcheon 2006: 7)
- Een adaptatie is een zelfstandig kunstwerk

Adaptaties: slot

“[...] an adaptation is a derivation that is not derivative – a work that is second without being secondary. It is its own palimpsestic thing.” (Hutcheon 2006:9)

Adaptaties: **slot**

“An adaptation is not vampiric: it does not draw the life-blood from its source and leave it dying or dead, nor is it paler than the adapted work. It may, on the contrary, keep that prior work alive, giving it an afterlife it would not have otherwise.”
(Hutcheon 2006: 176)

Adaptaties: **slot**

Discussie

